

Polity-Types of Writs In Indian Constitution



Constitutional Provisions

- భారత రాజ్యాంగం ఆర్టికల్ 32 మరియు 226 ప్రకారం భారత రాజ్యాంగంలోని పార్ట్ III ద్వారా అందించబడిన ప్రాథమిక హక్కులను అమలు చేయడానికి రిట్లను జారీ చేయడానికి సుప్రీంకోర్టు మరియు హైకోర్టులకు భారత రాజ్యాంగం అధికారం ఇస్తుంది.
- రిట్లను జారీ చేసే అధికారం ప్రధానంగా ప్రతి పౌరునికి రాజ్యాంగపరమైన పరిష్కారాలను పొందేలా చేయడానికి రూపొందించబడిన నిబంధన.
- మనందరికీ తెలిసినట్లుగా, రాజ్యాంగ పరిష్కారాల హక్కు భారతదేశ ప్రజలకు అందుబాటులో ఉన్న అన్ని ఇతర ప్రాథమిక హక్కులకు హామీదారు.
- పైన పేర్కొన్న వాటికి అదనంగా, పైన పేర్కొన్న ప్రయోజనాల కోసం కాకుండా ఇతర ప్రయోజనాల కోసం రిట్లను జారీ చేసే అధికారాన్ని సుప్రీం కోర్టుకు ఇవ్వడానికి రాజ్యాంగం పార్లమెంటుకు అనుమతనిస్తుంది.
- అదేవిధంగా, పార్ట్ III ద్వారా అందించబడిన ఏదైనా హక్కుల అమలు కోసం, అలాగే ఏదైనా ఇతర ప్రయోజనం కోసం రిట్లను జారీ చేసే అధికారం భారతీయ హైకోర్టులకు ఉంది.
- ఇంకా, ఈ రిట్లను జారీ చేయడానికి ఏదైనా ఇతర కోర్టుకు అధికారం ఇచ్చే అధికారం పార్లమెంటుకు (ఆర్టికల్ 32 ద్వారా) ఉంది.
- ఇంతవరకు అటువంటి నిబంధన ఏదీ చేయనందున, రిట్లను సుప్రీంకోర్టు మరియు హైకోర్టులు మాత్రమే జారీ చేస్తాయి మరియు మరే ఇతర కోర్టు ద్వారా కాదు.
- 1950కి ముందు కలకత్తా, బొంబాయి మరియు మద్రాసు హైకోర్టులు మాత్రమే రిట్లను జారీ చేసేవి. ఆర్టికల్ 226 ఇప్పుడు అన్ని హైకోర్టులు రిట్లను జారీ చేయడానికి అనుమతిస్తుంది.

Types of Writs

భారత రాజ్యాంగం కోర్టులు జారీ చేయగల ఐదు రకాల రిట్లను నిర్దేశిస్తుంది. అవి క్రింది విధంగా ఉన్నాయి:

Habeas Corpus

- ఇది లాటిన్ పదబంధం, దీని అర్థం "శరీరాన్ని కలిగి ఉండటం".
- ఇది మరొక వ్యక్తిని నిర్బంధించిన వ్యక్తి మృతదేహాన్ని అతని ముందు హాజరుపరచాలని కోర్టు ఆదేశం.
- కోర్టు నిర్బంధానికి కారణాన్ని అలాగే దాని చట్టబద్ధతను పరిగణనలోకి తీసుకుంటుంది.
- నిర్బంధం చట్టవిరుద్ధమని తేలితే, నిర్బంధించిన వ్యక్తి విడుదల చేయబడతారు. ఫలితంగా, ఈ రిట్ ఏకపక్ష నిర్బంధం నుండి వ్యక్తిగత స్వేచ్ఛను రక్షిస్తుంది.
- ప్రభుత్వ అధికారులు మరియు ప్రైవేట్ వ్యక్తులు ఇద్దరూ హెబియస్ కార్పస్ రిట్తో సేవ చేయవచ్చు.

రిట్ ఎక్కడ జారీ చేయబడదు:

- నిర్బంధం చట్టబద్ధం,
- ఈ విచారణ శాసనసభ లేదా న్యాయస్థానాన్ని ధిక్కరించినందుకు,
- నిర్బంధం సమర్థ న్యాయస్థానం, మరియు
- నిర్బంధం కోర్టు అధికార పరిధికి వెలుపల ఉన్నప్పుడు.

Mandamus

- మాండమస్ అనగా "మేము ఆదేశిస్తున్నాం".
- ఇది ఒక ప్రభుత్వ అధికారికి కోర్టు జారీ చేసిన ఆదేశం, అతను తన అధికారిక విధులను నిర్వర్తించాల్సిందిగా అభ్యర్థించాడు, దానిని అతను నిర్వర్తించడంలో విఫలమయ్యాడు లేదా అలా చేయడానికి నిరాకరించాడు.
- ఏదైనా ప్రజా వ్యక్తి కి , కార్పొరేషన్, దిగువ కోర్టు, ట్రిబ్యునల్ లేదా ప్రభుత్వానికి వ్యతిరేకంగా కూడా దీనిని ఉపయోగించవచ్చు.

మాండమస్ యొక్క రిట్ ఎవరికీ జారీ చేయబడదు:

- ఒక ప్రైవేట్ వ్యక్తి లేదా సమూహం వ్యతిరేకంగా;
- చట్టబద్ధమైన బలం లేని డిపార్ట్మెంటల్ విధానాన్ని అమలు చేయడానికి;
- విధి విచక్షణతో మరియు తప్పనిసరి కానప్పుడు;
- ఒప్పంద బాధ్యత అమలును బలవంతం చేయడానికి;

- భారత రాష్ట్రపతి, రాష్ట్ర గవర్నరు, హైకోర్టు న్యాయమూర్తి న్యాయ హోదాలో వ్యవహరించడాన్ని వ్యతిరేకించారు.

Prohibition

- దీని అక్షరార్థం 'నిషేధించడం'.
- దిగువ న్యాయస్థానం లేదా ట్రిబ్యునల్ తన అధికార పరిధిని అధిగమించకుండా నిరోధించడానికి ఇది ఒక ఉన్నత న్యాయస్థానం ద్వారా జారీ చేయబడుతుంది.
- న్యాయపరమైన మరియు పాక్షిక-న్యాయ అధికారులు మాత్రమే నిషేధ రిట్తో సేవలందించగలరు.
- ఇది అడ్మినిస్ట్రేటివ్ అధికారులు, లెజిస్లేటివ్ బాడీలు లేదా ప్రైవేట్ వ్యక్తులు లేదా సంస్థలకు వ్యతిరేకంగా ఉపయోగించబడదు.

Certiorari

- దీని అక్షరార్థం 'ధృవీకరించబడటం' లేదా 'తెలియజేయడం'.
- పెండింగ్లో ఉన్న కేసును తదుపరి వారితో బదిలీ చేయడానికి లేదా ఒక కేసులో తరువాతి ఆర్డర్ను రద్దు చేయడానికి దిగువ కోర్టు లేదా ట్రిబ్యునల్కు ఉన్నత న్యాయస్థానం జారీ చేస్తుంది.
- అధికార పరిధి లేకపోవడం లేదా చట్టపరమైన లోపం కారణంగా ఇది జారీ చేయబడింది.
- ఇంతకుముందు, రిట్ ఆఫ్ సర్టియోరి న్యాయపరమైన మరియు పాక్షిక-న్యాయ అధికారులపై మాత్రమే జారీ చేయబడేది, పరిపాలనాపరమైన వాటికి కాదు.
- అయితే, వ్యక్తిగత హక్కులను ప్రభావితం చేసే అడ్మినిస్ట్రేటివ్ అథారిటీలకు వ్యతిరేకంగా కూడా సర్టియోరి జారీ చేయవచ్చని 1991లో సుప్రీంకోర్టు తీర్పు చెప్పింది.
- సర్టియోరి, నిషేధం వంటిది, శాసన సంస్థలు లేదా ప్రైవేట్ వ్యక్తులు లేదా సంస్థలపై అందుబాటులో లేదు.

Quo-Warranto

- దీని అక్షరార్థం 'ఏ అధికారం లేదా వారెంట్ల ద్వారా' అని.
- పబ్లిక్ ఆఫీస్కు ఒక వ్యక్తి యొక్క క్లెయిమ్ యొక్క చట్టబద్ధతను పరిశోధించడానికి ఇది కోర్టుచే జారీ చేయబడుతుంది. ఫలితంగా, ఇది ఒక వ్యక్తి ప్రభుత్వ కార్యాలయాన్ని అక్రమంగా స్వాధీనం చేసుకోకుండా నిరోధిస్తుంది.
- శాసనం లేదా రాజ్యాంగం ద్వారా స్థాపించబడిన శాశ్వత స్వభావాన్ని కలిగి ఉన్న ఒక ముఖ్యమైన ప్రభుత్వ కార్యాలయం విషయంలో మాత్రమే రిట్ జారీ చేయబడుతుంది.

- మంత్రివర్గం లేదా ప్రైవేట్ కార్యాలయం విషయంలో ఇది జారీ చేయబడదు.
- ఇతర నాలుగు రిట్ల మాదిరిగా కాకుండా, బాధిత పక్షం మాత్రమే కాకుండా ఆసక్తి ఉన్న ఎవరైనా దీనిని కోరవచ్చు.

Conclusion

- ఈ రిట్లన్నీ ప్రజల హక్కులను అమలు చేయడానికి మరియు చట్టం ప్రకారం వారు విధిగా నిర్వర్తించాల్సిన విధులను నిర్వహించడానికి అధికారులను బలవంతం చేయడానికి సమర్థవంతమైన పద్ధతి.
- habeas corpus మరియు Quo Warranto నిర్దిష్ట పరిస్థితులకు పరిమితం చేయబడ్డాయి, అడ్మినిస్ట్రేటివ్ బాడీల చర్యలను నియంత్రించడానికి సాధారణంగా కోరిన రెండు రిట్లు స్పెర్టియోరారి మరియు మాండమస్.

